

Aktualne problemy opieki i wychowania

DOI: 10.5604/01.3001.0013.0140

WYZWANIA DLA EDUKACJI MEDIALNEJ W KONTEKŚCIE DESTRUKCYJNEGO FENOMENU PATOSTREAMERÓW

SYLWIA POLCYN

Collegium Da Vinci w Poznaniu

Holistyczna edukacja medialna wyzwaniem i potrzebą dla współczesności

Rozwój nowoczesnych technologii i mediów wymusza realizowanie przez środowiska wychowawcze odpowiedniej edukacji medialnej. Kontakt bowiem współczesnego dziecka, a potem adolescenta, z różnymi rodzajami mediów, w tym także z nowymi mediami, ma miejsce nie tylko w szkole (przerwy, obowiązkowe i pozalekcyjne zajęcia, koła zainteresowań), lecz także w dużej mierze poza nią. Jak wskazuje Janusz Morbitzer (2012), głównie w domu rodzinnym. Autor (tamże) podkreśla jednak, że to głównie „szkoła musi się zmierzyć ze wszystkimi problemami, jakie ten, często długotrwały i – jak pokazują badania – niekontrolowany kontakt wywołuje”. Również dotychczas znana, tradycyjna triada wychowawcza: rodzina – szkoła – Kościół, została współcześnie zastąpio-

na tetradą, tj.: rodzina – media – szkoła – Kościół. Jak ukazuje dalej autor (tamże), „usytuowanie mediów na drugim miejscu jest w pełni zasadne [...]”. Rola i znaczenie mediów, nowoczesnych technologii systematycznie bowiem wzrasta i umacnia swoją pozycję, umniejszając jednocześnie rolę i znaczenie pozostałych środowisk wychowawczych (por. tamże).

Jednakże, jak trafnie podaje Jadwiga Izdebska (2001, s. 279), media i nowoczesne technologie „nie są ani dobre, ani złe, ich wartość zależy od tego, w jakim kierunku tkwiące w mediach możliwości wychowawczego i edukacyjnego oddziaływania będą spożytkowane w rodzinie i szkole oraz z jakim efektem dla dziecka”. W tym kontekście niezbędna jest zatem edukacja medialna oraz jej prawidłowa realizacja przez najbliższe otoczenie społeczne dziecka i adolescenta, a mianowicie przez rodzinę generacyjną i szkołę.

Pomimo tego, że założenia edukacji medialnej, zarówno na gruncie światowym, jak

i polskim, znane są od ponad dekady¹, to edukacja ta wywołuje wiele sporów dotyczących jej definiowania i wartościowania (por. Potter, McDougall, 2017). Jak podaje Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, edukacja medialna jest praktycznym przełożeniem rozwijającej się w dalszym ciągu pedagogiki medialnej² i dotyczy w szczególności procesu „kształtowania i upowszechniania umiejętności świadomego i krytycznego korzystania ze środków społecznego przekazu we wszystkich grupach społecznych oraz wiekowych” (Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji). Tak rozumiana edukacja medialna związana jest także z aspektem technologicznym, informatycznym oraz kształtowaniem odpowiednich umiejętności i kompetencji. Głównym celem edukacji medialnej jest zatem ukształtowanie świadomego i aktywnego odbiorcy przekazu medialnego, który krytycznie tworzy i selekcjonuje treści medialne oraz bezpiecznie korzysta z przestrzeni wirtualnej (Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji). Podobne spojrzenie na główny cel edukacji medialnej prezentuje Alina Betlej (2017, s. 310), uznając, że winna ona przygotować człowieka, w tym szczególnie młodego, do świadomego i krytycznego stosowania narzędzi multimedialnych oraz pozyskania elementarnej wiedzy o mediach, teoriach i praktyce kultury masowej, metodyce kształcenia medialnego, konstruktywizmu społecznego, socjologii wiedzy, winna również kształtować odpowiednie kompetencje intelektualne i techniczne.

Podobne spojrzenie na rolę i znaczenie edukacji medialnej oraz jej definicje prezen-

tuje także Stanisław Dylak (2004, s. 99–100), który podaje, że jest to „kształtowanie umiejętności odczytywania i interpretacji mediów. [...] krytyczne rozumienie mediów i ich produkcji, rozumienie roli mediów i wpływu na społeczeństwo, aktywnych i krytycznych uczestników multimedialnego środowiska. Chodzi zatem o kształcenie zdolności do analizy, oceniania, wartościowania i tworzenia komunikatów medialnych, chodzi przede wszystkim o edukację w wymiarze wartości i działań człowieka”.

W 2006 r. Wielisława Osmańska-Furmanek i Marek Furmanek opublikowali pracę, w której zawarli otwarty katalog głównych zadań edukacji medialnej. Jednakże, w związku z rozwojem cywilizacyjnym, postępem społecznym i występowaniem nowych cyfrowych zagrożeń, katalog ten należy doprecyzować oraz uwzględnić w nim najnowsze oczekiwania i problemy społeczne. I tak do zadań współcześnie realizowanej edukacji medialnej należy zaliczyć w szczególności:

- wskazanie miejsca, znaczenia oraz roli mediów, w tym nowych mediów, we współczesnej kulturze, również kulturze popularnej szczególnie istotnej dla młodego pokolenia;
- poznanie oraz pogłębienie posiadanych już wiadomości na temat środowiska nowych mediów oraz kształtowanie umiejętności pozwalających na efektywne wykorzystanie narzędzi internetowych (w tym aplikacji mobilnych) w procesie uczenia się i nauczania oraz w dalszych procesach samokształceniowych jednostki;
- doskonalenie procesów związanych z efektywnym porozumiewaniem się ludzi za pośrednictwem przestrzeni wirtualnej i zastosowania najbardziej do tego optymalnych narzędzi i programów;
- krytyczną interpretację i analizę komunikatów medialnych skierowanych do różnych grup wiekowych i społecznych, zwłaszcza do dzieci i młodzieży;
- wykształcenie zdolności rozumienia przez młodego człowieka specyficznego języka

¹ Przykładowo: początków edukacji medialnej w Polsce realizowanej przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji można doszukiwać się w 2000 roku. Od tamtego czasu w kontekście edukacji medialnej były podejmowane różne działania. Szczegółowy ich opis znajduje się na stronie internetowej przywołanej instytucji. (Więcej: Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji). Przegląd innych działań podejmowanych w ramach edukacji medialnej w Polsce w latach 2008–2011 prezentuje Piotr Drzewiecki (2011).

² Podobne spojrzenie prezentuje Wielisława Osmańska-Furmanek i Marek Furmanek (2006).

mediów oraz ich roli w procesach pedagogicznych, edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych (Osmańska-Furmanek, Furmanek, 2006, s. 299);

- kształtowanie świadomości na temat oddziaływania mediów na człowieka, w tym szczególnie występujących licznych zagrożeń cyberświata (Nowicka, 2015, s. 206, za: Siemieniecki, 2007, s. 138).

Patostreamerzy – destrukcyjne zachowania „fenomenem” dla współczesnych młodych odbiorców komunikatów medialnych

Rozwój cywilizacyjny, społeczny i technologiczny nie tylko przyniósł możliwość ułatwienia codziennego funkcjonowania człowieka w aspekcie edukacyjnym, zawodowym, osobistym, lecz także naraził go na wiele różnych niebezpieczeństw. Szczególnie możliwość korzystania z przestrzeni wirtualnej przez młode osoby, które nie mają jeszcze wystarczająco ukształtowanej świadomości i umiejętności krytycznej analizy oraz selekcji komunikatów i treści medialnych, powoduje, że są one bezpośrednio narażone na negatywne skutki różnych cyberzagrożeń.

Zagrożenia cyberświata stanowią zatem współcześnie przedmiot zainteresowań licznych dyscyplin naukowych, w tym zwłaszcza: pedagogiki medialnej, edukacji medialnej i środowisk zajmujących się wychowaniem oraz opieką młodego pokolenia: rodziców i nauczycieli.

Dotąd znane cyfrowe zagrożenia nie są katalogiem zamkniętym, jak przykładowo: hejtowanie, trollowanie, nawiązywanie ryzykownych i niebezpiecznych kontaktów z nieznanymi, ekshibicjonizm internetowy, *sexting*, agresja elektroniczna, *cyberbullying*, pornografia, pedofilia, kradzież tożsamości i/lub danych, narażanie na spam i szkodliwe oprogramowanie, *challenge* wymuszające podejmowanie ryzykownych zachowań (por.: Polcyn-Matuszewska, 2015, s. 10–11; Wojtasik, 2014; Pyżalski, 2009, 2010). Powszechny dostęp do sieci, często brak kontroli i odpo-

wiednich regulacji prawnych ułatwiają powstawanie i rozwój nowych, destrukcyjnych zagrożeń dla dzieci i młodzieży korzystających na co dzień z Internetu.

Jednym z nowych, a zarazem niezwykle niepokojących zjawisk rozwijających się w przestrzeni wirtualnej, na które są narażeni młodzi ludzie, jest zjawisko patostreamerów. Ze względu na swoją krótką historię nie jest ono dobrze rozpoznane na gruncie dyskursu naukowego i empirycznego, jednakże stanowi realne zagrożenie dla prawidłowego rozwoju młodego człowieka kształtującego dopiero swoją tożsamość, system wartości i perspektywę patrzenia na świat.

Zjawisko to zyskało swoją popularność w przestrzeni wirtualnej szczególnie na serwisie internetowym YouTube i przybrało na sile na początku 2018 roku. Jednakże wyraźnie należy wskazać i odróżnić funkcjonujące równoległe dwa pojęcia, a mianowicie: **patostreamer** i **patostreamer**. Pierwsze z nich powstało z połączenia słów „patologia” i „streaming” (w tłum. transmisja na żywo)³ (Relich, 2018) i dotyczy transmisji internetowej często kilkogodzinnej (przykładowo na portalu YouTube), prezentującej kontrowersyjne treści i przejawy ryzykownych zachowań, m.in. takie jak: obrażanie i poniżanie współdomowników i/lub innych osób, stosowanie wulgaryzmów, zachęcanie do oglądania pornografii czy prezentacja określonych nieakceptowalnych

³ Pojęcie to dotyczy jednego z rodzajów tzw. mediów strumieniowych emitowanych na żywo (ang. *live streaming*) i odnosi się do zawartości i treści (dźwięk, obraz, film, tekst) dostarczanych w czasie rzeczywistym do odbiorców. Ten rodzaj streamingu wymaga określonej formy nośnika źródłowego, przykładowo: kamery wideo, interfejsu audio i/lub oprogramowania do przechwytywania ekranu/obrazu. (Wikipedia, hasło: media strumieniowe). *Stream* stanowi również istotne narzędzie marketingowe ułatwiające promowanie danego produktu i/lub usługi przez danego producenta, influencera lub konsumenta. Fenomen streamu wynika z jego emisji na żywo, często ujmowanej przez jego odbiorców jako rzeczywista, realna, nieupozwana transmisja i współcześnie jest rozpozszechniona na szeroką skalę w przestrzeni wirtualnej. W Polsce obecnie streamowane są m.in.: muzyka, wydarzenia kulturalne i sportowe, gry komputerowe, telewizja.

społecznie zachowań, przykładowo: udział w libacjach alkoholowych, opowieści o zażywaniu środków psychoaktywnych, udział w kradzieżach lub stosowaniu agresji fizycznej wobec innych osób. Natomiast drugie pojęcie – patostreamer – dotyczy osób, które prowadzą patostreamy i dopuszczają się tych ryzykownych i nieakceptowalnych zachowań (Wikipedia: hasło patostreamer).

Przestrzeń wirtualną „obiegła” niedawno informacja, że jeden ze znanych polskich patostreamerów na swoim kanale nakłaniał osobę nieletnią do rozebrania się i pokazania swoich miejsc intymnych. Transmisję tę oglądało w tym czasie kilka tysięcy osób. Administracja portalu YouTube zablokowała kanał streamera, natomiast sam jej autor został zatrzymany przez policję (więcej: Breczko, 2018b; Burtan, 2018; Gierasimczyk, 2018; *Wprost*, 2018). Kolejny, znany patostreamer na swoim kanale prezentował inne przejawy ryzykownych zachowań, w tym szczególnie takie jak: upijanie się, obelżywe obrażanie domowników oraz stosowanie przemocy fizycznej wobec swojej partnerki (Breczko, 2018a).

Odbiorcami takich nieakceptowalnych społecznie oraz ryzykownych zachowań mogą być osoby w każdym wieku, zarówno dzieci, młodzież, jak i osoby dorosłe, dostęp do tych kanałów i filmów jest bowiem nieograniczony i nie wymaga potwierdzenia daty urodzenia (wieku) (Bednarek, 2018). Ponadto niektóre fragmenty streamów pojawiają się na innych kanałach portalu YouTube i innych serwisach w postaci tzw. shotów⁴, czyli zmontowanych urywków transmisji na żywo (Breczko, 2018a) – co w konsekwencji powoduje, że patologiczne zachowania nie znikają z przestrzeni wirtualnej, ale są w niej przechowywane. Również liczba subskrybentów tego rodzaju kanałów jest bardzo wysoka. Jeden bowiem z najpopularniejszych patostreamerów posiada prawie 250 tysięcy osób obserwujących,

⁴ Głównie zamieszczane są one na stronie internetowej patostreamy.com (więcej: patostreamy.com, <https://patostreamy.com/shoty>).

pozostali około kilkunastu tysięcy (Łukasiewicz, 2018).

Należy także podkreślić, że patostreamerzy zarabiają na prezentowaniu, a wręcz promowaniu negatywnych i destrukcyjnych zachowań. Ich miesięczne wynagrodzenie szacowane jest na kwotę około 20–40 tysięcy złotych. Odbiorcy streamu mogą bowiem podarować (ang. *donate*) autorowi dowolną kwotę, tj. wspierać jego twórcę (Mazurek, 2018), co dodatkowo nakręca spiralę tworzenia, propagowania i demonstrowania patologicznych i nieakceptowalnych społecznie zachowań, których odbiorcami stają się głównie młodzi ludzie.

Fenomen patostreamerów wynika głównie z tego, że treści kontrowersyjne, niebezpieczne i ukazujące różne patologie społeczne są na wyciągnięcie ręki, bez żadnych ograniczeń w dostępie i czasie. Często również przyrównywane są one do popularnych *reality show* (por. Tomczak, 2018), jednak w ich destrukcyjnym wymiarze. Dlatego też zyskują coraz większą oglądalność, szczególnie wśród osób młodych.

Negatywne konsekwencje dla dzieci i młodzieży wynikające z oglądania patologicznych treści w przestrzeni wirtualnej

Proces rozwoju i kształtowania się tożsamości młodego człowieka ma związek z jego najbliższym otoczeniem społecznym. Ogólny dostęp do przestrzeni wirtualnej i treści w niej zawartych może mieć negatywny wpływ na młodego człowieka. Zjawisko patostreamerów można przyrównać zatem do rodzaju patologii społecznej, która w literaturze przedmiotu definiowana jest przez ojca polskiej szkoły patologii społecznej – Adama Podgóreckiego (1969, s. 24) – jako „ten rodzaj zachowania, ten typ instytucji, ten typ funkcjonowania społecznego, czy ten rodzaj struktury, który pozostaje w zasadniczej, nie dającej się pogodzić sprzeczności ze światem

poglądowymi wartościami, które w danej społeczności są akceptowane”. Irena Pospiszyl (2009, s. 12) natomiast bardziej doprecyzowuje definicję patologii społecznej i ujmuje ją jako „negatywne zjawisko społeczne, które uwzględnia następujące warunki: naruszenie norm społecznych, destruktywność zachowania mierzoną skalą potępienia społecznego, występowanie w większej skali zbiorowości lub w skali masowej, konieczność występowania działań profilaktycznych”.

Rozwijające się współcześnie zjawisko patostreamerów można zatem uznać jako jedną z patologii społecznych, która rozszerza swoje wpływy poprzez przestrzeń wirtualną, a tym samym masowo dociera do odbiorców w różnym wieku, w tym szczególnie do dzieci i młodzieży. Niezaprzeczalnie można przyjąć, że docieranie przez młode osoby do tego rodzaju treści niesie ze sobą wiele negatywnych skutków dla ich prawidłowego rozwoju psychicznego i emocjonalnego. Do głównych konsekwencji związanych z transmitowaniem destrukcyjnych, wręcz patologicznych i nieakceptowanych ze społecznego punktu widzenia zachowań, można zaliczyć:

- pogłębiającą się desensytyzację młodego człowieka, tj. jego odwracanie na przejawy agresji, przemocy i wzmaganie się pobudzenia na oglądanie jeszcze bardziej drastycznych scen;
- modelowanie i utrwalanie niewłaściwych zachowań w percepcji młodego człowieka;
- możliwość uruchomienia procesu naśladowania, a tym samym przenoszenie, powielanie negatywnych wzorców i zachowań przez młode osoby w życiu codziennym wobec swojego najbliższego otoczenia społecznego (rodzina, grupa rówieśnicza);
- kształtowanie przeświadczenia wśród młodych osób, że zachowania patologiczne, destrukcyjne są akceptowalne społecznie i nie łamią norm i zasad współżycia społecznego przyjętych w danej zbiorowości;
- narażanie na odpowiedzialność karną za podejmowanie ryzykownych i patologicznych zachowań wobec innych osób;

- kształtowanie osób wykolejonych i nieprzystosowanych społecznie, które same będą wymagały w przyszłości podejmowania wobec nich działań terapeutycznych i resocjalizacyjnych;
- występowanie objawów somatycznych (ból brzucha, głowy, wymioty, drażliwość, lęk itd.), obniżenie poczucia nastroju oraz własnej wartości;
- pojawianie się problemów i trudności szkolnych, w tym zwłaszcza absencja szkolna, drugoroczność, a w skrajnym przypadku także odsiew szkolny;
- podatność na negatywne wpływy grupy rówieśniczej i chęć jej zaimponowania poprzez podejmowanie innych ryzykownych zachowań o charakterze przystosowawczym do zasad i norm panujących w danej grupie (por. Albański, 2010; Pytka, Nowak, 2010).

Wyodrębnione negatywne konsekwencje oglądania przez dzieci i młodzież patologicznych scen w przestrzeni wirtualnej nie są z całą pewnością katalogiem zamkniętym. Zostały one sformułowane na podstawie literatury przedmiotu i obserwacji rzeczywistości społecznej w kontekście występowania innych patologii społecznych i cyberzagrożeń. W celu jednak ograniczenia oraz zminimalizowania negatywnych skutków zjawiska patostreamerów należy prowadzić holistyczną i celową edukację medialną młodego pokolenia.

Działania i profilaktyka w kontekście przeciwdziałania negatywnym skutkom destrukcyjnych zjawisk występujących w Internecie

Holistyczna edukacja medialna winna rozpoczynać się już od najmłodszych lat oraz angażować rodzinę i szkołę jako dwa główne środowiska realizujące funkcje wychowawcze, opiekuńcze, kształcące i socjalizacyjne wobec dziecka i adolescenta. Tylko dzięki wzajemnej integracji działań istnieje możliwość ograniczenia i zminimalizowa-

nia negatywnych skutków różnych patologii społecznych, również tych, które coraz częściej rozwijają się przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii i mediów, stając się jednocześnie jednym z głównych środowisk wychowawczych i socjalizacyjnych współczesnego młodego pokolenia.

W tym kontekście edukacja medialna oraz rozwój określonych kompetencji medialnych⁵ powinny rozpoczynać się już od wychowania przedszkolnego i być systematycznie kontynuowane przez kolejne etapy edukacyjne, rozszerzając zakres tematyczny podejmowanych zagadnień oraz kształtowania określonych umiejętności i kompetencji cyfrowych.

Środowiska wychowawcze najbliższe prawidłowemu rozwojowi dziecka i adolescenta (rodzina generacyjna oraz szkoła) powinny zatem podejmować następujące działania w kontekście przeciwdziałania i minimalizowania negatywnych skutków związanych ze zjawiskiem patostreamerów:

- prowadzić holistyczną edukację medialną, która będzie realizowała swój podstawy cel, a mianowicie kształtowała człowieka świadomego, krytycznie oraz refleksyjnie podchodzącego do różnych komunikatów i treści medialnych, szczególnie tych propagujących różne przejawy patologii i zachowań nieprzystosowawczych społecznie, umięjęcego konstruktywnie zastosować nowoczesne technologie i media we własnym rozwoju intelektualnym i procesach związanych z dalszym samokształceniem;
- podejmować trudne, lecz ważne z punktu widzenia wychowawczego i edukacyjnego zagadnienia związane z cyberzagroženiami i uświadamiać młode osoby o różnych rodzajach cyfrowych zagrożeń, w tym szczególnie o występowaniu zjawiska patostreamerów i związanych z nim bezpośrednio i pośrednio konsekwencjach emocjonal-

nych, psychicznych, fizycznych, społecznych, ekonomicznych i prawnych;

- wspierać i kierować młodego człowieka w celu pozyskania profesjonalnej pomocy w sytuacji stania się ofiarą bądź też sprawcą cyberzagrożeń i/lub odbiorcą/twórcą (patostreamerem) patologicznych treści w Internecie;
- wskazywać alternatywne formy wykorzystania przestrzeni wirtualnej do rozwoju własnych pasji, zainteresowań i realizacji różnych form spędzania czasu wolnego, które mogą mieć pozytywny wpływ na prawidłowy rozwój jednostki;
- wspierać młodego człowieka w jego wyborach życiowych oraz stwarzać odpowiednią atmosferę bliskości, miłości, wzajemnego szacunku i zaufania, a tym samym ograniczać możliwość podatności na niekorzystne wpływy ze strony grupy rówieśniczej (przykładowo: nakłanianie do oglądania patostreamów).

Świadomi rodzice oraz świadomi nauczyciele są zatem niezbędni w procesie ograniczania występowania i minimalizowania negatywnych skutków patologii społecznych, w tym również tych, które mają bardzo dobre warunki do rozwoju w przestrzeni wirtualnej, jak omawiane zjawisko patostreamerów.

Podsumowanie

Współcześnie nowe technologie i media, w tym szczególnie Internet, stwarzają i otwierają przed młodymi osobami wiele możliwości. Zarówno je fascynują, jak i wciągają. Umożliwiają one kreowanie własnego wizerunku, nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów społecznych z rówieśnikami, gwarantują poczucie anonimowości, często również stają się bezpośrednim lekiem na różne problemy rodzinne i szkolne, ale przede wszystkim stwarzają realne zagrożenie i możliwość docierania do nieodpowiednich dla młodego człowieka treści (Gursztyn, 2014). Przestrzeń wirtualna, brak odpowiedniej kontroli rodzicielskiej, nieefektywna edukacja medialna

⁵ Katalog kompetencji medialnych począwszy od wychowania przedszkolnego po kolejne etapy edukacyjne można znaleźć na stronie internetowej Fundacji Nowoczesna Polska. [Kompetencje Medialne].

i/lub jej wprowadzenie zbyt późno, dostępność różnego rodzaju treści, mogą prowadzić zatem nie tylko do powstawania i rozwoju wielu negatywnych cyberzagrożeń i patologii społecznych występujących w przestrzeni wirtualnej, lecz także narażają na liczne negatywne konsekwencje dzieci i młodzież. W celu przeciwdziałania takim niekorzystnym zjawiskom, jak patostreamerzy prezentujący

na swoich kanałach nieakceptowalne społecznie i ryzykowne zachowania, środowisko rodzinne i szkolne winno podejmować wspólne działania oraz prowadzić systematyczną, refleksyjną i profesjonalną edukację medialną młodego pokolenia, która będzie zmierzała do ukształtowania krytycznych i w pełni świadomych odbiorców i twórców różnych treści medialnych.

Bibliografia

- Albański, L. (2010). *Wybrane zagadnienia z patologii społecznej*. Jelenia Góra: Kolegium Karkonoskie w Jeleniej Górze.
- Bednarek, A., *Do takich filmów dostęp ma każde dziecko*, <https://tech.wp.pl/do-takich-filmow-dostep-ma-kazde-dziecko-6229384982452353a>, dostęp: 18.11.2018.
- Betlej, A. (2017). Edukacja medialna w społeczeństwie sieci. *Edukacja – Technika – Informatyka*, 4/22, 309–314.
- Breczko, B. (2018a). *Chamstwo i patologia nie znikają z wideo i streamów. Czas powiedzieć: stop*, <https://tech.wp.pl/chamstwo-i-patologia-nie-znikaja-z-wideo-i-streamow-czas-powiedziec-stop-6241793089119873a>, dostęp: 18.11.2018.
- Breczko, B. (2018b). *Oburzające fragmenty streamu z YouTube'a. Sprawą zainteresowała się policja*, <https://tech.wp.pl/oburzajace-fragmenty-streamu-z-youtubea-sprawa-zainteresowala-sie-policja-6234375400629889a>, dostęp: 18.11.2018.
- Burtan, G. (2018). *Namawiał nieletnich do rozbierania się przed kamerą. Sprawą zajęła się policja* [aktualizacja], <https://tech.wp.pl/namawial-nieletnich-do-rozbierania-sie-przed-kamera-sprawa-zajela-sie-policja-aktualizacja-6233322535516289a>, dostęp: 18.11.2018.
- Drzewiecki, P. (2011). Edukacja medialna w Polsce w latach 2008–2011. Najważniejsze inicjatywy, główne problemy, perspektywa rozwoju. *Biuletyn Edukacji Medialnej*, 1, 59–73.
- Dylak, S. (2004). Kompetencje medialne jako ważny nurt w edukacji humanistycznej. W: W. Strykowski, W. Skrzydlewski (red.), *Media a edukacja: Kompetencje medialne społeczeństwa wiedzy* (s. 99–100). Poznań: eMPI2. *Edukacja medialna*, <https://edukacjamedialna.edu.pl>, dostęp: 20.11.2018.
- Gierasimczyk, P., „Patostreaming” – reality show naszych czasów? Czy zjawisko dotarło również do Białegostoku?, <http://bialystok.eska.pl/newsy/patostreaming-reality-show-naszyczasow-czy-zjawisko-dotarlo-rowniez-do-bialegostoku/717680>, dostęp: 18.11.2018.
- Gursztyn, J. (2014). Online? Offline? Internet w życiu młodych ludzi. W: A. Wrzesień-Gandolfo (red.), *Bezpieczeństwo dzieci online. Kompendium dla rodziców, nauczycieli i profesjonalistów*, https://www.edukacja.fdds.pl/dd5bcf09-cf2d-4340-9eb3-2c437ef66245/Extras/ksiazka-Bezpieczenstwo_dzieci_online_Kompendium_dla_rodzicow_i_profesjonalistow-FDDS-12042017.pdf, dostęp: 20.11.2018.
- Izdebska, J. (2001). *Rodzina. Dziecko. Telewizja. Szanse wychowawcze i zagrożenia telewizji*. Białystok: Trans Humana Wydawnictwo Uniwersyteckie.
- Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, <http://www.krrit.gov.pl/regulacje-prawne/unia-europejska/dyrektywa-medialna/>, dostęp: 18.11.2018.
- Łukaszewicz, A. (2018). *Patostreamerzy pod lupą policji i prokuratorów*, <https://www.rp.pl/Prawo-karne/311199916-Patostreamerzy-pod-lupa-policji-i-prokuratorow.html>, dostęp: 20.11.2018.
- Mazurek, M. (2018). *Kim są patostreamerzy i co to w ogóle jest?*, <http://zuch.media/kim-sa-patostreamerzy/>, dostęp: 18.11.2018.
- Morbitzer, J. (2007). *Edukacja wspierana komputerowo a humanistyczne wartości pedagogiki*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Morbitzer, J. (2012). *Medialność a sprawność edukacyjna ucznia*, http://www.ktime.up.krakow.pl/symp2012/referaty_2012_10/morbitz.pdf, dostęp: 18.11.2018.

- Nowicka, E. (2015). Rola rodziców i nauczycieli w edukacji medialnej. *Dyskursy Młodych Andragogów*, 16, 203–216.
- Osmąńska-Furmanek, W., Furmanek, M. (2006). Pedagogika mediów. W: B. Śliwerski (red.), *Pedagogika. Podręcznik akademicki*. T. 3: *Subdyscypliny wiedzy pedagogicznej* (s. 295–312). Gdańsk: GWP.
- Patostreamy.com, <https://patostreamy.com/shoty>, dostęp: 28.12.2018.
- Podgórecki, A. (1969). *Patologia życia społecznego*. Warszawa: PWN.
- Polcyn-Matuszewska, S. (2015). Bezpieczeństwo dzieci w sieci. *Remedium*, 4, 10–11.
- Pospiszyl, I. (2009). *Patologie społeczne*. Warszawa: WN PWN.
- Potter, J., McDougall, J. (2017). *Digital Media, Culture and Education*. Theorising Third Space Literacies. London: Palgrave Macmillan.
- Pytka, L., Nowak, B.M. (red.). (2010). *Problemy współczesnej resocjalizacji*. Warszawa: Pedagogium.
- Pyżalski, J. (2009). Agresja elektroniczna dzieci i młodzieży – różne wymiary zjawiska. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 8(1), 12–26.
- Pyżalski, J. (2010). Polscy nauczyciele i uczniowie a agresja elektroniczna – zarys teoretyczny i najnowsze wyniki badań. W: M. Jędrzejko, D. Sarzała (red.), *Człowiek i uzależnienia*. Pułtusk–Warszawa: Wydawnictwo Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, <https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/5412/1/Polscy-nauczyciele-i-uczniowie-a-agresja-elektroniczna%20%281%29.pdf>, dostęp: 18.11.2018.
- Radio Eska, *Patostreamy – co to jest? Wulgarne treści, poniżanie i głupota na YouTube*, <https://www.eska.pl/news/patostreamy-co-to-jest-wulgarne-tresci-onizanie-i-glupota-na-youtube-aa-9c9d-5JRV-qhZz.html>, dostęp: 18.11.2018.
- Relich, P. (2018). *Patostreaming. Czy jako cywilizacja osiągnęliśmy już dno?*, <https://www.pch24.pl/patostreaming--czy-jako-cywilizacja-osiagnelismy-juz-dno-,60831,i.html>, dostęp: 18.11.2018.
- Siemieniecki, B. (2007). Przedmiot i zadania mediów w edukacji. W: B. Siemieniecki (red.), *Pedagogika medialna. Podręcznik akademicki*. T. 1 (125–151). Warszawa: WN PWN.
- Tomczak, J. (2018). *Patostreamerzy – zaraza sieci*, <https://www.chip.pl/2018/08/patostreamerzy-zaraza-internetu-18/>, dostęp: 28.12.2018.
- Wikipedia, hasło: patostream, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Patostream>, dostęp: 18.11.2018.
- Wikipedia, hasło: media strumieniowe, https://pl.wikipedia.org/wiki/Media_strumieniowe, dostęp: 28.12.2018.
- Wojtasik, Ł. (2014). Seksting wśród dzieci i młodzieży. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 13(2), 79–98.
- Wprost. (2018). *Popularny Gural zatrzymany. Policja zajęła się patologią na Youtube*, <https://www.wprost.pl/zycie/10114610/popularny-gural-zatrzymany-policja-zajela-się-patologia-na-youtube.html>, dostęp: 18.11.2018.

CHALLENGES FOR MEDIA LITERACY IN THE CONTEXT OF THE DESTRUCTIVE PHENOMENON OF PATOSTREAMERS

Abstract

The aim of the article is to indicate the role and importance of the currently implemented media literacy, especially in the context of the occurrence of new and negative phenomenon in the virtual space. The article describes the development of a new phenomenon in the Internet, which are patostreamers, and pays attention to their activity and negative consequences for the proper development of young person. The end of the article is an attempt to indicate specific activities of educational environments taken as part of media literacy, the main goal of which should be to minimize and reduce negative effects of online social pathology – the phenomenon of patostreamers.

Key words: patostream, patostreamer, social pathology, children, adolescents